

Innledning

Dette er ikke et akademisk verk. Jeg er ikke ekspert på hebraisk, ikke historisk-kritisk forsker, ikke oldtidshistoriker og heller ikke arkeolog. Jeg skriver til ulærde om ting jeg selv er ulært i. Hvis jeg trenger å rettferdiggjøre (og det gjør jeg kanskje) at jeg skriver en bok som dette, vil jeg si følgende: Ofte løser to skoleelever utfordringer i et fag bedre for hverandre enn læreren gjør. Vi husker sikkert alle hva som skjedde om vi gikk til læreren med et problem. Læreren forklarte oss det vi allerede visste, la til en masse informasjon vi ikke trengte, men svarte ikke på problemet vi strevde med. Jeg har opplevd dette fra begge sider. Når jeg selv har vært lærer og prøvd å svare på elevers spørsmål, har jeg iblant etter noen minutter sett et uttrykk i ansiktet deres som har fortalt meg at de opplevde nøyaktig samme frustrasjon som jeg selv kjente overfor mine lærere. Medeleven kan gi bedre hjelp enn læreren, for han vet mindre. Problemet vi trenger hjelp med, er

noe medeleven nylig har støtt på selv. Eksperten møtte det for så lenge siden at han har glemt hvordan det var. Nå ser han hele emnet i et så annerledes lys at han ikke klarer å forstå hva som er så vanskelig for eleven, samtidig som han ser et titalls andre utfordringer som burde være problemer for eleven, men ikke er det.

I denne boken skriver jeg altså som én amatør til en annen, og henter fram utfordringer jeg har støtt på, eller innsikter jeg har fått, når jeg har lest Salmenes bok, i håp om at dette kan interessere, og kanskje til og med være til hjelp for andre lesere som heller ikke er eksperter på teologi. Jeg «legger fram noen notater», hensikten er ikke å instruere. Noen vil kanskje si at jeg bruker Salmene som knagger til å henge en rekke usammenhengende essayer på. Jeg tror ikke det ville gjort noen skade om jeg hadde skrevet boken slik, og jeg skal heller ikke protestere om noen leser den slik. Men det var faktisk ikke slik jeg skrev den. Tankene i denne boken er tanker jeg fikk da jeg leste Salmene. Noen ganger etter at jeg hadde opplevd det jeg leste som ren nytelse, andre ganger fordi jeg støtte på noe som gjorde det vanskelig å nyte det jeg leste.

Salmene ble skrevet av mange diktere til mange ulike tider. Noen går så langt tilbake som til kong Davids tid; jeg tror enkelte eksperter er åpne for at Salme 18 (som vi finner i en litt annerledes versjon i Andre Samuelsbok 22) kan være skrevet av David selv. Men mange er fra tiden etter «fangenskapet», bortføringen til Babylon. I et akade-

misk verk ville kronologien være det første man slo fast; i en bok av denne typen verken behøver eller kan jeg si noe mer om den.

Det som imidlertid kan sies, er at salmene er dikt som var ment å synges. De er ikke avhandlinger om rett lære, heller ikke taler. Jeg tror at de som snakker om å lese Bibelen «som litteratur», noen ganger mener at den skal leses uten at vi er oppmerksomme på hovedhensikten med teksten. Det er som å lese Edmund Burke uten noen interesse for politikk, eller å lese Vergils Æneiden uten noen interesse for Romerriket. Det synes jeg er tåpelig. Men samtidig gir det mening å si at siden Bibelen tross alt er litteratur, er den nødt til å leses som litteratur for å leses riktig. Og de ulike delene av Bibelen må leses som de ulike typene litteratur de vitterlig er. Salmene må leses som dikt, som sangtekster, med alle de friheter og formaliteter, overdrivelser og følelsesmessige heller enn logiske koblinger som kjennetegner lyrisk poesi. Hvis de skal forstås, må de leses som dikt, akkurat som fransk må leses som fransk, eller engelsk som engelsk. Ellers går vi glipp av hva som står der, og oppfatter ting som ikke står der.

Det viktigste formelle særtrekket, det mest iøynefallende mønsteret, er heldigvis noe som blir bevart i oversettelse. De fleste lesere vil skjønne at jeg tenker på det ekspertene kaller «parallellisme», altså det å si det samme to ganger med forskjellige ord. Et godt eksempel er: «Han som troner i himmelen, ler. Herren spotter dem» (Sal 2,4),

eller: «Han lar din rettferd stige opp som lyset, din rett som høylys dag» (Sal 37,6). Ser vi ikke dette mønsteret, vil vi enten komme til noen merkelige konklusjoner (som enkelte gamle forkynnere gjorde) i forsøket på få forskjellige betydninger ut av hver halvdel av verset, eller mene at det er ganske tåpelig.

I virkeligheten er parallellisme et klart eksempel på det alle mønstre, og derfor all kunst, består av. Prinsippet i kunsten har blitt definert som «det samme i det forskjellige». I en country-dans tar du tre skritt og deretter tre skritt til. Det er «det samme». Men de tre første er til høyre og de tre neste er til venstre. Det er «det forskjellige». I en bygning er det kanskje én fløy på den ene siden og én fløy på den andre, men begge har samme form. I musikk sier kanskje komponisten ABC, deretter abc, og til slutt αβγ. Rim består av å sette sammen to stavelser med samme lyd bortsett fra den første konsonanten, som er det forskjellige. «Parallellisme» er en særegen hebraisk utgave av «det samme i det forskjellige», men det forekommer også hos mange engelske poeter, for eksempel i Christopher Marlowes

*Cut is the branch that might have grown
full straight*

And burned is Apollo's laurel bough¹

*(Skåret av er grenen som kunne ha
vokst helt ut
Og brent er Apollos laurbærkrone)*

Eller så enkelt som i sangen «The Cherry Tree Carol»:

Joseph was an old man and an old man was he.

Denne parallellismen er ofte delvis skjult, helt bevisst – slik balansen mellom folkemasser i et bilde kan være ganske subtil og ikke fullstendig symmetrisk.

Selvfølgelig kan også andre og mer komplekse mønstre veves inn, som i Salme 119, eller i Salme 107 med sitt refreng. Nå snakker jeg bare om det som er mest åpenbart, altså selve parallellismen. Det er (alt etter hvordan man tenker om slikt) enten usigelig heldig eller et Guds forsyn at hovedtrekket i disse tekstene, som skulle gjendiktes på alle verdens språk, ikke forsvinner (som metrikken) i oversettelse.

Er vi interessert i dikt, vil vi nyte dette virkemiddelet i Salmene. Selv de kristne som ikke klarer å nyte det, vil respektere det, for også Jesus elsket å bruke det, flasket opp som han var på sitt lands poetiske tradisjon. «Etter

---

¹ Hentet fra epilogen til verket *The Tragic History of Doctor Faustus* (originalt utgitt i 1604, på norsk som *Doktor Faustus, en tragedie* på Solum i 1987).

dommen dere dømmer med, skal dere selv få dom, og i samme mål som dere selv måler opp med, skal det også måles opp til dere» (Matt 7,2). Den andre delen av verset kommer ikke med noe nytt, den er et ekko av første del, bare med litt andre ord. «Be, så skal dere få. Let, så skal dere finne. Bank på, så skal det lukkes opp for dere» (Matt 7,7). Rådet gis i første setning og gjentas deretter to ganger med andre bilder. Vi kan, om vi vil, se en utelukkende praktisk og didaktisk hensikt i dette: Ved å uttrykke sannheter som er usigelig mye verdt å huske på en rytmisk og besvergende måte, gjorde han dem nærmest umulig å glemme. Men jeg tror det ligger mer her. For meg virker det passende, nesten uunngåelig, at når Den veldige fantasien som i begynnelsen oppfant og formet hele naturens verden, til glede for seg selv og mennesker og engler og dyr (i sin rette tilstand), skulle uttrykke seg i menneskelig tale, ville det noen ganger bli gjennom poesi. For poesi er også en liten inkarnasjon; poesien legemliggjør det som før var usynlig og uhørbart.

Jeg tror også at det ikke vil gjøre noen skade å huske at ved å bli menneske, underla Skaperen seg påvirkningen fra arv og miljø. Menneskelig talt ville han ha lært denne stilen fra sin mor, om ikke fra andre (men alt handlet om ham). «... slik han lovet ... å frelse oss fra våre fiender og fra hånden til alle dem som hater oss. Han viste miskunn mot våre fedre og husket på sin hellige pakt» (Luk 1,70–72). Her finner vi samme parallellisme. (Og for

øvrig: Er dette det eneste aspektet der vi kan si om hans menneskenatur at han var sin egen mors sønn? Det ligger en intens glød, til og med et snev av profetkvinnen Deborra, i Marias sødmefylte lovsang. At de fleste malerier av Madonnaen yter denne sødmen liten rettferdighet, passer godt med Jesu ofte strenge uttalelser. Men jeg er sikker på at den hellige familiens privatliv på mange måter var «mildt» og «ømt», om ikke helt slik noen salmeforfattere har forestilt seg. Vi kan tenke oss, ved enkelte anledninger, en viss stringens i tonen, fremført på det folk i Jerusalem regnet som en grovkornet nordlig dialekt.)

Jeg har selvfølgelig ikke på mitt amatørnivå forsøkt å «dekke hele emnet». Jeg har vektlagt, og utelatt, etter egen interesse. Jeg sier ingenting om de lange historiske salmene, delvis fordi de har hatt mindre betydning for meg, og delvis fordi de ikke trenger særlig forklaring. Jeg sier så lite jeg må om salmenes historie som del av ulike gudstjenesteformer; det er et stort emne, men ikke for meg. Og jeg begynner med de trekkene ved salmene som ved første øyekast virker mest frastøtende. Andre på min alder vil skjønne hvorfor. Vår generasjon ble oppdratt til å spise alt vi fikk servert, og det var et sunt prinsipp i barndommen å få unna de ekle tingene først og spare godbitene til slutt.

Til slutt vil jeg si noe som fort vil stå klart for enhver leser: Denne boken kan ikke kalles et «apologetisk» verk. Nå er jeg ikke ute etter å overbevise ikke-troende om at kristendommen er sann. Jeg henvender meg til de som

allerede tror, eller de som er beredt til å legge til side sin skepsis under lesningen. Vi kan ikke alltid forsvare sannheten; vi må også ta oss tid til å hente næring fra den.

Jeg har også skrevet som et medlem av Den engelske kirke, men jeg har så mye som mulig unngått kontroversielle spørsmål. Et sted ble jeg nødt til å forklare hvordan jeg skiller meg fra både katolikker og fundamentalister på et bestemt spørsmål. Jeg håper jeg ikke vil miste noen av gruppenes godvilje eller bønner av den grunn. Jeg er heller ikke spesielt redd for det. Etter min erfaring kommer den bitreste motstanden verken fra dem eller fra noen andre dypt troende, og heller ikke ofte fra ateister. Motstanden kommer fra halvveis troende av alle slag. Det finnes noen opplyste og progressive eldre herrer av denne typen som ingen høflighet kan formilde, og ingen imøtekommenhet kan avvæpne. Men jeg er nok en langt mer irriterende person enn jeg selv aner. (Vil vi kanskje i skjærsilden se våre egne ansikter og høre våre egne stemmer slik de virkelig var?)

«Dom» i salmene

Hvis det er én tanke som får en kristen til å skjelve, er det tanken om Guds «dom». Dommens dag er «en vredens dag, en skrekkelig dag».² I kirken ber vi om at Gud vil utfri oss «i dødens time og på dommens dag». Kristen kunst og litteratur har i århundrer skildret grusomhetene. Denne forestillingen kan også spores tilbake til Jesu lære, spesielt den skremmende lignelsen om sauene og geitene.³ Alle som leser denne lignelsen, kjenner et stikk i samvittigheten. «Geitene» blir fordømt utelukkende for sine unnlatelsessynder, liksom for at vi skal skjønne at den største anklagen mot oss ikke handler om det vi har gjort, men om det vi aldri gjorde – kanskje om noe vi aldri drømte om å gjøre.

Det kom derfor som en stor overraskelse første gang jeg la merke til hvordan salmistene snakker om «Guds

---

2 Som vi kjenner fra den katolske dødsmissen (*Dies irae, Dies illa*) (O.a.).

3 Som i Bibel 2011, Matteus 25, har den treffende overskriften «Dommen» (O.a.).

dommer». Hør bare: «La folkeslag glede seg og juble, for du dømmer folkene med rettferd og leder folkeslagene på jorden» (Sal 67,5). «Marken skal juble med alt den bærer; da roper hvert tre i skogen av fryd for Herrens ansikt. For han kommer, han kommer for å dømme jorden» (Sal 97,12–13). Dom er øyensynlig en grunn til universell jubel. Det trygles om dom: «Døm meg etter din rettferdighet, Herre, min Gud» (Sal 35,24).

Grunnen til dette viser seg snart. De gamle jødene, som oss, tenkte på Guds dom som en jordisk rettsinstans. Forskjellen er at kristne ser for seg en straffesak der de er tiltalt; jødene så for seg en sivilsak der de var saksøkerne. De kristne håper på frikjennelse, eller på benådning; jødene håpet på en rungende seier med stor skadeserstatning. Derfor ber de «hjelp meg til min rett» og «før min sak» (Sal 35,23). Og selv om Jesus ga oss et typisk kristent bilde i lignelsen om sauene og geitene, som jeg nevnte for et lite øyeblikk siden, er han tydelig jødisk et annet sted. Legg merke til hva han mener med en «uhederlig dommer» i Lukas 18. Med disse ordene tenker de fleste på en urettferdig dommer eller på uhyrene som satt med makten i tyske domstoler under nazi-regimet: en som herser med vitner og jurymedlemmer for å kunne erklære tiltalte skyldig, og som straffer uskyldige folk på grusomt vis. Igjen tenker vi på en straffesak. Vi håper at vi aldri skal havne på tiltalebenken foran en slik dommer. Men den uhederlige dommeren i lignelsen er en ganske annen skikkelse.

Det er ingen fare for å havne i hans rettssal mot sin vilje; problemet er stikk motsatt – å komme seg inn dit. Det dreier seg åpenbart om en sivilsak. Den fattige kvinnen i Lukas 18,1–5 har blitt frarøvet sin lille jordflekk – med plass til en grisebinge eller et høsehus – av en rikere og mektigere nabo. (I dag ville den slemme naboen vært en byplanlegger eller en annen offentlig instans.) Og hun vet at hun har en vanntett sak. Hvis hun bare kunne komme seg inn i rettssalen og få saken vurdert etter landets lover, ville hun få den lille jordflekken tilbake. Men ingen hører på henne, hun kommer seg ikke inn for retten. Ikke rart hun er ivrig etter å få sin dom.

Bakteppet for dette er en urgammel og nesten verdensvid erfaring som vi har blitt spart for. På de fleste steder og til de fleste tider har det vært svært vanskelig for den «lille mann» å få saken sin hørt. Dommeren (og utvilsomt også en eller to av hans underordnede) må bestikkes. Hvis du ikke har råd til å «olje håndflaten hans», vil du aldri få saken for retten. Vårt lands dommere tar ikke bestikkelser. (Vi tar sannsynligvis denne velsignelsen for gitt; det vil ikke nødvendigvis være slik for alltid.) Vi trenger derfor ikke å bli overrasket når Salmene og Profetene er fulle av en lengsel etter dom, og anser kunngjøringen om at dommen er på vei som gode nyheter. Hundrevis, ja, tusenvis av mennesker som har blitt frarøvet alt de eide, og som har retten på sin side, vil endelig bli hørt. Selvfølgelig er de ikke redde for dommen. De vet at deres sak ikke kan

tilbakevises – om den bare blir hørt. Når Gud kommer for å dømme, vil den endelig bli det.

Dette poenget dukker opp et titalls steder. I Salme 9 leser vi at Gud «feller rettferdig dom» (vers 9), og det er fordi han «husker de hjelpeløses skrik» (vers 13). Han er «enkers forsvarer» (Sal 68,6). Den gode kongen i Salme 72,2 vil «dømme» folket med rettferd; han vil «berge de fattige» (vers 4). «Gud sto opp for å dømme, for å frelse alle hjelpeløse på jord» (Sal 76,10), alle de forsiktige, hjelpeløse menneskene som ennå ikke har fått oppreisning for uretten de har opplevd. Når Gud anklager andre guder for å «dømme med urett», følger han opp med å be dem hjelpe de svake og farløse «til deres rett» (Sal 82,2–3).

Den «rettferdige» dommeren er altså primært en som ordner opp ved en urett i en sivilsak. Han ville utvilsomt også ha dømt rettferdig i en straffesak, men salmistene tenker nesten aldri i de baner. Kristne roper til Gud om barmhjertighet i stedet for rettferd; *salmistene* ropte til Gud om rettferd i stedet for urett. Den guddommelige dommeren er forsvareren som redder. Teologer forteller meg at i Dommernes bok betyr «dommer» nesten det samme som «forkjemper»; for selv om disse dommerne noen ganger utfører det vi kan kalle juridiske funksjoner, er mange av dem langt mer opptatt av å redde de undertrykte israelittene fra filisterne og andre ved å ty til våpen. De ligner mer på Herkules enn på en dommer med parykk. Romansenes riddere som går rundt og redder jom-

fruer i nød, og enker fra kjemper og andre tyranner, opptrer nesten som «dommere» i gammel hebraisk forstand. Vi kan også tenke på den moderne sakføreren som jobber gratis for fattige klienter for å redde dem fra urett.

Jeg tror det finnes svært gode grunner for å anse det kristne bildet av Guds dom som langt dypere og tryggere for våre sjeler enn det jødiske. Men det betyr ikke at vi bare skal forkaste den jødiske forestillingen. Jeg får i hvert fall mye nyttig ut av den.

Den jødiske forestillingen supplerer den kristne på en viktig måte. For det som bekymrer oss i den kristne troen, er den uoppnåelige standarden våre gjerninger skal dømmes etter. Vi vet at ingen av oss noen gang vil komme i nærheten av denne standarden. Vi er alle i samme båt. Vi må alle sette vår lit til Guds barmhjertighet og Kristi forsoningsverk, ikke til vår egen godhet. Den jødiske forestillingen om en sivilsak minner oss om at vi kanskje ikke bare kommer til kort overfor den guddommelige standarden (det er innlysende), men også målt etter en menneskelig standard som alle rimelige mennesker godtar, og som vi selv ønsker å påtvinge andre. Alle mennesker har løfter de ikke har innfridd, ting de har uoppgjort. For hvem kan oppriktig hevde å alltid ha vært ærlig og rettferdig (for ikke å snakke om nestekjærlig og sjenerøs) i sin omgang med sjefer og ansatte, med mann eller kone, med foreldre eller barn, i krangler og i samarbeid? Vi glemmer selvfølgelig de fleste av skadene vi har påført

andre. Men de skadelidende glemmer ikke, selv om de kanskje tilgir. Og Gud glemmer ikke. Bare det vi husker, er skremmende nok. Få av oss har alltid, i fullt monn, gitt våre elever eller pasienter eller klienter (eller hva akkurat dine «kunder» kalles) det de betalte for. Vi har ikke alltid gjort vår rettmessige del av et strevsomt arbeid; kanskje vi fant en kollega eller partner som kunne lokkes til å bære den tunge enden.

Våre uenigheter gir oss et svært godt eksempel på forskjellen mellom de kristne og de jødiske forestillingene, for vi må ha begge i tankene. Som kristne må vi selvfølgelig omvende oss fra alt sinne, all ondskap og all egenvilje som gjorde at diskusjonen fra vår side endte opp i en krangel. Men spørsmålet må også stilles på et lavere nivå: Når dere først kranglet (jeg skal gå inn på det senere), kranglet dere da på en real måte? Eller handlet det egentlig om noe helt annet? Lot vi som om vi var sinte på grunn av én ting, når vi visste, eller kunne ha visst, at sinnet egentlig hadde en annen og langt mindre verdig årsak? Lot vi som om våre følsomme og skjøre følelser ble såret (sarte naturer som våre er så utsatt), når det egentlige problemet var misunnelse, uoppfylt forfengelighet eller at vi ikke fikk viljen vår? Slik taktikk lykkes ofte. Den andre parten gir etter. De gir ikke etter fordi de ikke vet hva som egentlig er galt med oss, men fordi de lenge har visst det så godt, og hvis den sovende hunden vekkes, hvis skjelettet tas ut av skapet, setter det hele relasjonen i fare. Vi trenger

et kirurgisk inngrep som de vet vi aldri vil akseptere. Og dermed vinner vi på juks. Men uretten setter seg dypt. Ja, det som ofte kalles «følsomhet», er den kraftigste motoren i hjemmets tyranni, som noen ganger blir et livslangt tyranni. Jeg er ikke sikker på hvordan vi skal takle det når vi møter det hos andre, men vi burde være nådeløse når det dukker opp i oss selv.

De stadige protestene i Salmene mot folk som undertrykker «de fattige», kan ved første øyekast synes å være mindre aktuelle i vårt eget samfunn enn i de fleste andre. Men kanskje dette er overfladisk tenkning? Kanskje det som endrer seg, ikke er undertrykkelsen, men bare «de fattiges» identitet. Det skjer ofte at noen i min bekljentskapskrets får et krav fra skattemyndighetene som de stusser over. Etter en klage blir kravet gjerne redusert med opp mot 50 prosent. En mann jeg kjente, en sakfører, kontaktet dem og spurte hva de hadde ment med det opprinnelige kravet. Fyren bak skranken fniste og sa: «Det er ingen skade i å prøve seg.» Nei, ingen skade skjer når de prøver å snyte verdensvante mennesker som klarer å ta vare på seg selv. Litt tid går til spille, og til en viss grad har vi alle del i skammen ved å tilhøre et samfunn der slike ting tolereres, men det er også alt. Når imidlertid en slik tjenestemann sender et lignende uærlig krav til en fattig enke, som allerede er på sultens rand med sitt høye skattetrekk på «ufortjent» inntekt (i virkeligheten fortjent etter mange år med selvoppofrelse fra mannens side), en

inntekt som inflasjonen har skrumpet inn til nesten ingenting, får vi sannsynligvis et helt annet resultat. Hun har ikke råd til juridisk bistand, hun forstår ingenting, hun er vettskremt. Derfor betaler hun – skjærer ned på måltidene og sparer på veden, som allerede var utilstrekkelig. Skattefunksjonæren som lyktes med å «prøve seg» mot henne, er den «lovløse» som jager den hjelpeløse (Sal 10,2). Han gjør det ikke for å direkte begunstige seg selv, som tollerne i Bibelen, bare for å stige i gradene eller behage sjefen. Her ligger det en forskjell. Jeg vet ikke hvor viktig den forskjellen er i øynene til han som hjelper den farløse og enken. Funksjonæren kan gruble over spørsmålet i dødens time og vil få vite svaret på dommens dag. (Men hvem vet? Kanskje jeg er urettferdig mot funksjonæren. Kanskje han anser jobben sin som en sport og forholder seg til fair play, og derfor ikke vil sparke en som ligger nede. Kanskje han begrenser sine urettmessige krav til dem som kan forsvare seg og slå tilbake, og aldri ville drømt om å prøve å utnytte de hjelpeløse. I så fall ber jeg om unnskyldning. Men hvis det jeg har sagt, er urett overfor dagens praksis, kan det likevel være nyttig som en advarsel om hvor vi kan ende opp. Løgnaktighet blir en vane.)

Leseren merker seg kanskje at jeg gjør den jødiske forestillingen om en sivil dom forståelig innenfor mitt kristne perspektiv ved å forestille meg selv som den tiltalte, ikke som saksøkeren. Forfatterne av Salmene gjør ikke det. De

ser frem til «dommen» fordi de mener de har lidd urett og håper å få oppreisning. Det finnes riktignok noen steder der salmistene nærmer seg kristen ydmykhet og klokkelig dropper selvhevdelsen. Derfor er Gud anklageren i Salme 50 (en av de beste) (vers 6–21), og i Salme 143,2 finner vi noen ord de fleste kristne lett kan ta i sin munn: «Gå ikke i rette med din tjener. For ingen som lever, er rettferdig for deg.» Men dette er unntakene. Salmisten er nesten alltid den forurettede saksøkeren.

Han er åpenbart ganske trygg på at hans egne hender er rene. Han har aldri gjort mot andre de grusomme tingene andre gjør mot ham. «Om jeg har handlet slik at det er urett i mine hender» – om jeg har oppført meg sånn eller sånn, så la den det gikk ut over «trampe mitt liv til jorden» (Sal 7,4–6). Men det har jeg selvfølgelig ikke. Det er ikke sånn at fiendene mine bare tar igjen for det onde jeg har gjort mot dem. Tvert om: De «lønner godt med ondt» (Sal 35,12–14). Selv etter det fortsatte jeg å vise dem stor nestekjærlighet. Når de var syke, ba og fastet jeg for dem.

Alt dette har selvfølgelig sine åndelige farer. Det fører til det typiske jødiske «fengselet» selvrettferdighet, som Jesus så ofte irettesatte skarpt. Vi blir nødt til å se på det snart. For øyeblikket tror jeg imidlertid det er viktig å trekke et klart skille mellom overbevisningen om at du har rett, og overbevisningen om at du er «hellig», en god person. Siden ingen av oss er hellige, er denne andre overbevisningen alltid et bedrag. Men vi kan alle ha rett

om en bestemt sak, det har vi sannsynligvis alle en gang imellom. Dessuten kan en dårligere person ha rett overfor en bedre. Personens karakter har ingenting med saken å gjøre. Spørsmålet om hvorvidt blyanten tilhører Tommy eller Charles er helt atskilt fra spørsmålet om hvem som er den snilleste, og foreldrene som lar det siste påvirke sin beslutning om det første, vil være svært urettferdige. (Det ville vært enda verre hvis de sa at Tommy burde la Charles få blyanten uansett om den tilhørte ham eller ikke, fordi det ville vise at han var snill av natur. Det er kanskje sant, men det er en malplassert sannhet. En formaning om nestekjærlighet burde ikke komme som et avslag på rettferdighet. Det vil trolig gi Tommy en livslang overbevisning om at nestekjærlighet innebærer å tillate tyveri og å forskjellsbehandle.) Vi trenger derfor på ingen måte å anta at salmistene er bedratt eller lyver når de hevder at de har retten fullstendig på sin side vedrørende deres bestemte fiender i et bestemt anliggende. Stemmene deres kan skurre forferdelig i ørene våre når de sier dette, og gi oss inntrykk av at de er uforsonlige folk. Men det er en annen sak. Og en opplevelse av urett gjør vanligvis ikke folk særlig forsonlige.

Men snart har de gjort den skjebnesvangre tabben å blande det å ha rett med det å være rettferdig. Vi ser denne overgangen i Salme 7, som jeg allerede har sitert fra. I vers 4–6 har poeten bare rett, men i vers 9 sier han: «Gi meg min rett, Herre, for jeg er rettferdig og hel i min ferd.»

Det finnes også en enda mer skjebnesvanger forveksling i mange av Salmene – mellom lengselen etter rettferd og lengselen etter hevn. Disse viktige emnene er jeg nødt til å behandle grundigere. De selvrettferdige salmene må vi vente med en god stund; de hevngjerrige salmene, forbannelsene, kan vi se på med det samme. Det er disse som har gjort Salmenes bok så utilgjengelig for mange moderne kirkegjengere. Prester er naturligvis redde for å presentere for menigheten dikt som er fulle av denne lidenskapen som Jesu lære ikke gir rom for. Men de må ha en nytteverdi for oss kristne, i hvert fall om vi tror (som jeg gjør) at hele Skriften er Guds ord. Vi må bare huske at ikke alle delene kan tolkes på samme måte. (Jeg skal forklare hva jeg mener senere.)